

KORMÁNYFÉRFI

Az utolsó fuvar ládáit szedték le a pótkocsimról, én meg a plató szemetjét söpörtettem, hogy azzal se teljen az idő. Siettem, mozit ígértem estére az asszonynak. A mázsaháznál meg kiszólt az öreg Rázó, hogy hívnak a telefonhoz. Nem is volt időm rosszat sejteni. Közel voltam a készülékhez. A menetirányító beszélt, illetve utasított, hogy menjek vissza Pusztamérgesre, ott megraknak csemegeszlővel, azzal reggel jelentkezem a Miskolci Mezőgép telepen. Nem először fordul ilyen elő az emberrel. Amíg nincs meg a havi 210 óra, mennünk kell.

Hát jól van, jobban mondva nincs is olyan jól, mert fáradt vagyok. Már egy hete járom Mérges és Szeged között a gödrös keskeny utat. Érik a szőlő, nagy a szállítás. Fáradt vagyok. A lapokáim szűrnak kegyetlen. Mennem kell. Vagy mondjam a különben haver menetirányítónak, hogy ne egye a fene, küldjön mást, hiszen én moziba akarok menni? Gyöngé érvek. El sem kezdem.

Mikor lerakodtunk, mondtam a kocsikísérőnek, hogy én hazafutok, szólok az asszonynak, hogy rakja meg az abrakos tarisznyát, majd Mérgesről visszajövet beugrok érte. Úgy is volt. Kilenc óra körül már pörköltünk fölfelé. Álmosítóan unalmas az út Csabától Debrecenig. De még egyetemista koromban föltaláltam én egy jó módszert megbolondulás ellen, aminek ebben a szakmában is hasznát vehettem. Sokszor kellett olyan előadásokat hallgatnom, amiket se testem, se lelkem nem kívánt. El sem szaladhattam a teremből, mert katalógust tartott a prof, de rendszerint csak az óra befejeztével. Én aztán addig tempíroztam az agyam, míg megtanultam, hogy testben ugyan ott voltam én, de lélekben nagyon messzire. Ilyenkor mindenre, ami velem történt, vissza tudtam emlékezni, beleképeztem magam a legkülönbözőbb helyzetekbe. Fejben írtam cikkeket, apró történeteket, s olyan gyorsan repült felettem az idő, hogy csak azt vettem észre, vége az előadásnak. Énrám az egészről egy szó nem ragadt. Különbösen haszontalanságnak tartottam az öreg óráit. Bizony isten nem érdekelt Porphiró genetos, azaz bíborban született VII. Constantinus császár apró-cseprő ügye-baja. Az öreg egész éves kollégiumot vezetett ilyen témákból, s olyan száraz volt a beszéde, akár az alatta recsegő karosszék. Meglehetett tőle bolondulni. De mondom, én neki köszönhetem, hogy kijáratot találtam magamnak a zűr-zavarból. Mikor leült az öreg, és szétterítette könyveit, kezét összekulcsolva az asztalra dőlt, én mintha villamos motor kapcsolóját kezelném, egy moccanással leengedtem fülem zsilipjeit. Elmenekültem. Élveztem, hogy észrevétlen elsutytyanhattam az óráiról. Mondom, ennek most hasznát vettem, mert ez a monoton motorzörej, az unalmas út, a fáradtság húzza az ember szempilláit kegyet-

len. De ha rákapcsoltam valami szép útú gondolatra, az ébren tartott. Gyerekkori meg legénykori emlékeket forgattam magamban.

Debrecentől jobban téptem a gépet. Lassan éjfél felé járt az idő, forgalom szinte semmi. Úgy Böszörmény környékén csöpörögni kezdett az eső. Görbehátánál már kopogott a tetőn. Bekapcsoltam az ablaktisztítót, de erőltetnem kellett a szemem, hogy ne kényszerüljek a sebességen ejteni. Palkonya magasságában szorongatott az álmoság. Meg kellett volna álljak, hogy legalább fél órára lehajtsam a fejem. De jobban szeretek ágyban aludni, mint a volánon. Ezért aztán csak ropogtattam magam alatt a motort. Gondoltam, három-négy órára benn vagyok, s mielőtt átvinnék az árut, lesz időm a szememet behunyni. Az eső zúgott. Ilyen az őszi eső. Szürke, mint az ólom, az isten reflektora sem tudja átfúrni. Elhagyom Sajószögedet, leelőzött egy benzinszállító kocsis. A hátulja sokáig benne volt a fénycsóvában. Aztán másfajta járművek is elibém vágtek, mert azok üresen szelték a vizet. Aztán megint sokáig egyedül voltam. A kocsikísérőm tátott szájjal aludt, s rettentő szakértelemmel fújta a kását. Nyékládháza után mintha elvágták volna, száraz volt az út. Adtam a kakaót a fűrésznek, veszettül. Jobban is láttam, az előbbi álmoság is kirázódott valahogy a szememből. Hanem ahogy Miskolc alá érek, leint a rendőrség. Egy a papírom nézi, egy a kocsit járja körül, a harmadik meg bemászott a kerekek közé. A sofőr megszokta az ellenőrzést. Ötödik éve TEFU-s vagyok. Nézegetik a kocsim, egy szót sem szólnak. Végül visszaadják a papírom. Mehetek. Ilyenkor nyugodtan megkérdezem: történt valami? Azt mondják, Muhi után a hármas kilométeroszlop körül halálos gázolás történt cserbenhagyással. Mellbe löktek a válasszal.

Négy órakor még senki sincs a telepen. Az árut nem adhatom át. Lehetne egy kicsit aludni. De nem voltam már álmos, mert rosszul éreztem magam. De hát van olyan sofőr, aki egy pillanatra nem aludt el a volán mellett? Elaludtam. Robogtam úgy az ötven-hatvan között. Nem sokat aludtam. Csak egy pillanatra csukódott be a szemem. Fél másodperc. De hát egy másodperc alatt éppen húsz métert szalad a kocsis. Fél másodperc alatt tíz emberen is keresztülgázolhattam, anélkül, hogy tudnám. Nem tudtam aludni. Beakasztottam a stecklámpát, a kocsis alá bújtam. Nyugtatni akartam magam, hogy nem én voltam. Jelek nem árulkodtak. A rendőrök meg nem is kérdezték, hogy esős szakaszban volt-e utam? Nem tudtam aludni. Minden kilométerét ismerem én annak az útnak. Emlékeztem, hogy Muhiban lefogtam a gázt. Lakott település. Ha éjjel van, akkor is. És ott valahol, pontosan ott, ahol ők keresik, három kilométerrel Muhi után egy kicsit elszunnyadtam. Nyom nincs. Nem tudtam aludni. Nagynehezen megvirradt, jött az áruátvevő. Dobáltam lefelé én is a ládákat, csak már egyszer a mosóba állhassak, mert nagyon ideges voltam. A garázsfiú, gondolom, sóher pasinak tarthatott, mert magam mostam a kocsit. Nem bántam. Nekiállok, rendszeresen veretem a talicska első kerekei fölött a bádogot. De hamarosan leejtettem a slagot. Egy akkora darab emberbőrt, mint a bicskámnak a nyele, kicsapott a sugár a sárból. A fejemből elment az egyensúly. Én voltam! Szép feleségem, két ügyes fiam van otthon. Most még jó meleg ágyban fekszenek. Összekocódott a fogam. Nem fogtak meg, de én voltam. Egy frissen tépett emberbőrdarab volt a tenyeremen. Karról vagy lábszárról szakadhatott le. Férfibőr. Nagy fekete szőrszálak borzadoztak rajta. Leültem. A víz susorogva vágódott szét a mosó betonján. A kocsikísérőm a fülkében ült, szalonnát evett paradicsompaprikával. Először voltam életemben megijedve.

Hányszor mondtam az asszonynak, barátoknak, hogy egyik lábam a börtönben, a másik a kórházban, és most itt van ez a kékeslila bőrdarab a tenyeremen. Megcsapott a könnyelműen emlegetett börtön szele. Nem fogtak meg, de én voltam. Tulajdonképpen jelentkeznem kellene. Ez a becsület. Persze nem az a papírról leírt rigmus, amit a becsületről locsognak. Itt a bizonyíték. Otthon a két ügyes fiam, és most már legkevesebb öt év, ha magam megyek, esetleg kevesebb. Ha úgy kapnak el, több is lehet.

Hét óra körül utcafülkéből felhívtam a rendőrséget. A gázolás tettese után érdeklődtem. Ők is megkérdezték, hogy ki vagyok, miért érdekel, tudok-e valamit? Hogyne érdekelné azt a sofórt, aki a baleset idejében pontosan arra járt. Ellenőriztek, tovább engedtek. Nincs meg a tettes! Én voltam! Jelentkez-nem kell! Ilyen a mi életünk. Öt évig semmi baj, aztán bevág a balhé. Valaki egész életében át gurul, soha nincs zűrje. Tudtam, hogy jelentkezem. De nem most. Még hazamegyek, elbúcsúzom, aztán otthon, Szegeden jelentkezem. Ha addig el nem kapnak. Mindenképp jelentkezem, de előbb, akárhogy is, hazamegyek. Szép feleségem van. S én csak úgy ott nem hagyom. Meg a fiaim is.

Mentem a TEFU-kirendeltségre. Szegedre indulok, üres vagyok. Van-e fuvar? Jobban szerettem volna, ha nincs, de volt. Ők bélyegezték a papírom, nem indulhatok vissza anélkül. Pedig rohanni lett volna kedvem. Vasakkal raktak meg az egyik gyárban. Pestre irányítottak. Tizenegykor menetkész voltam. Nagyon bántott a baj. Még senkisé tudja, de én voltam. Míg az egyetemre nem kerültem, sok ponyvát összeolvastam én. Onnét tudtam, hogy a gyilkos visszamegy. Még a legelvetemültebb, a legcinikusabb is. És rajtakaptam magam, hogy engem is húz valami, ha nem is Muhi környékére, de a rendőrségre. Én legalábbis mindig azt tapasztaltam, hogy a rendőr meg a sofőr összetart. Ők az utak hősei. No hiszen, hős. Épp most gázoltam.

Bementem érdeklődni a tettes után. Alhádnapyi rangú fiatal fogadott, de nem ért rá velem beszélni. Pihenőben levő tizedest szólított elő. Egyike volt azoknak, akik hajnalban engem is ellenőriztek. Nagyokat ásított, szája elé tette a kezét és immel-ámmal csatolta fel a derékszíját. Nem kérdezte, miért érdekel az ügy. Tudta, hogy a sofőr a tanulságok miatt is keresi a karambolok nyitját.

— A tettes megvan. Egy benzint szállító katonai kocsis gázolt. De jóval Miskolc alatt letért Kistokajnak. Kilen órákor jelentette a táborparancsnoka.

A tenyerem megizzadt és a szédülés környékezett. A tizedes látta rajtam, hogy lehangolt az erőm.

— Rosszul van?

— Nem, csak...

— Hát csúnya munka volt. Tudja, a kiskatona szülei Sajóörsiek. Erre volt a fiúnak útja, hazaugrott látogatóba. Bevacsorált, egy kis borocska is akadt, aztán rohant, hogy utolérje az egységét. Hát így volt.

Értettem én. De akkor hogy kerül az én sárhányómra a bőrcsapat? Nem enyhültem meg. Nem örültem. Mert ettől még részese lehetek én is. Hátha a fiú kocsija nem halálosan..., hanem én a pótkocsimmal, mert aludtam az alatt, keresztülmentem rajta.

A tizedes úgy pislogott rám, mint akinek nincs mondanivalója. Ásított újra és mehetnékje volt.

— Megtudhatnám, ki volt az áldozat?

— Egy Mácsai János nevezetű egyén. Negyvenöt éves piaci árus.

Tehát férfi. Itt lapul a bőre a levéltárcámban.

— Egyetlen kérdés, ami legjobban érdekel, tizedes elvtárs, ne haragudjon, hogy fenntartom, hogy történt a baleset?

— Ez a Mácsai nevezetű egyén a piacon járt, és egy sógorával beborozott. Késő éjjel lámpa nélkül indult hazafelé. Muhi fölött fölhajtott a 36-os útra, gondolom, szét se nézett. Ez a szédült katona meg hajtott. A lökhárító elkapta a kerékpár első részét, az áldozat fejét szétcsapta a hűtőrács, bal karját pedig vállból kitépte a merev szélességjelző rúd. Nem szenvedett az szegény egy minutát sem.

Nem én öltem meg! Annyira világos volt előttem büntelenségem, hogy nem is okoskodtam tovább. Fáradt voltam, de füttyülve indultam el Miskolcra. Pesten leadtam az árut, megyek a kirendeltségre. Dunaújvárosnak indítanak. Onnét Veszprém, Baja, Szeged. Mintha évek óta nem jártam volna otthon, úgy vágyakoztam a család után. Fehér karú, jó tüzes asszony volt a feleségem. Arra soha nem volt rest. Ha álmából vertem fel, akkor is kész volt a játéokra. Hazaérek, hogy mindenkit tízszeres, százszoros buzgalommal puszilgassak végig.

A gyerekek alusznak. Nagy széjjelség a szobában, az asszony sehol. Hol lehet ez az asszony este tizenegy órakor? Kedvém, de erőm sem volt utánajárni. Reggel otthon volt.

— Hát te — mondom —, hol kuncsorogsz? De oda feküdt mellém, benem elaltatott minden kíváncsiságot. Aznap nem dolgoztam. Ő magától mondta el, hogy az anyja beteg, egész éjjel vizes borogatást rakott rá. Az anyjával soha nem bírtuk egymást. Négy polgárija volt, és valamikor banktisztviselő, rangjukon alulinak tartott mint vőt, mert amikor udvarolni kezdtem a lányának, a kendergyárban dolgoztam. A lánya is. Csak ő laboráns volt a festőknél, én meg szőnyegnyíró. A lány nem törődött az anyja véleményével. Szerettük egymást. De ha jól vagyok az anyóssal, akkor sem érdeklődtem volna nála a feleségem után. Nem aláztam volna le vele. Meg azután okom se volt a gyanúra. Szerettem. Arca is szép volt, és amúgy is csinos. Tudott ízléssel öltözni, kellett magát. Nem engedtem dolgozni. A nagyobbik fiam négyéves volt, a kisebbik kettő. Akadt velük gond meg baj. Megélünk. A gyerekek kapjanak meg mindent. Amikor nem dolgoztam és fusit sem vállaltam, egész nap velük voltam. Sokszor nehéz anyagi helyzetekbe kerültem, de hogy mondjam, mégis jól éreztem magam azokban az években. Egy bánat szomorított. Hogy az egyetemem ott kellett hagyjam. Nem a fejem miatt. Amihez kedvem volt, az ráragadt. Mondom, Ilkát, a feleségemet a kenderből ismertem. Udvaroltam is neki. Meg, szóval no, jól megvoltunk egymással. Csak engemet fölvettek az egyetemre, ő meg a gyárban maradt. De a kapcsolat nem szakadt meg közöttünk. Úgy éltünk, mint előbb. A szülei azután sem békültek meg velem. Ők is azt mondogatták, amit Halápi professzor: Janicsár. Érettségi nélkül lesz tanár. Mit tud ez? A párt vitte oda, nem a tehetsége. Engem nem zavart a véleményük. Egyszer-kétszer jártam náluk, és idegesített az a sok csipke, bronzszobor meg régi bútor, ami be volt a szobájukba zsúfolva. És amikor ott voltam náluk, a szülők rám se néztek.

Ilkával jól voltunk. Úgy számoltunk, hogy amint végzek, ötvenháromban, azonnal összeházasodunk. Addig üjtjük-verjük, ahogy tudjuk. Hát nem úgy sikerült. Másodéves koromban, így az év vége felé Ilka teherbe esett. Voltunk az orvosnál, bizottság előtt is. Nem lehetett segíteni. Szigorú törvények tiltot-

ták. Pénz nélkül senki sem merete vállalni. Házasodjunk össze. De miből élünk? Kilépek az egyetemről. A tanulmányi osztály, a káderosztály, egyre-másra behívogatott, hogy ne menjek el. Félték a lemorzsolódástól. Megígérték, hogy 500 forintra emelik az ösztöndíjamat. Számolgattunk Ilkával. Neki 700 forint volt a fizetése. Nem jövünk ki belőle sehogy, mert nekem csak beteg édesanyám van, aki segítségre szorul, az ő szülei meg, amint megtudják, hogy összeházasodtunk — és méghozzá milyen körülmények között —, hát bizonyosan kitagadják Ilkát. Később meg is tették. Egy párna nem lesz, amit a fejünk alá tegyünk. Semmi, de semmi.

Lemorzsolódtam. A második félévi vizsgákkal még végeztem, de közben már jártam sofőrtanfolyamra. Összeházasodtunk. TEFU-s lettem. És most játszom a fiaimmal, és jaj de jó, hogy nem én gázoltam. Ilyen közel még nem voltam a börtön kapujához. Amint néhány hónap múlva engedni kezdett bennem a félelem, megint csak üztem a kocsi. Különösen olyankor nyomtam veszedelmesen a gázt, amikor eszembebozlott, ha nem így alakul a sorsom, akkor valahol már tanítanék. A fene se éjszakázna, centizne, defektes kezekeket cserélgetne az éjszakai országúton. Ha nem mentem volna az egyetemre, a gyárban se fájna a fejem. Sztahanovista voltam. Megbecsültek. Legkevesebb — művezető lennék, vagy... Titokban sokat gondoltam arra, hogy tudnék mérnök is lenni. Textilmérnök. Szóval mindenképp tanulni. Negyvenkilenc tavaszán lejött a diri a szőnyegesekhez. Azt mondja: gyerekek, valamit ki kell találni. Azt mondja: most kezdjük a második negyedévet, lemaradás van fönt. A prémcsi úszik. Az egész üzem benne ül a kakában. Gondoltam, hogy egy jó ifjúsági műszakkal kimászhatnánk belőle. Kértem tőle, pénz van-e? Van, tízezer. Ide vele! Megvettük a nyereménytárgyakat. A lányoknak szép ruhákat, a fiúknak ezüst cigarettatartókat, gyújtókat, ingeket, öltönyöket. Aztán hajts! Minden tárgyat a műhelyben állítottunk ki. Minden nap értékeltük a versenyt: nem úgy, mint régebben. Régebben tíznaponként csinálták. A dolgozó már rég elfelejtette, hogy versenyben van, amikor valahol az üzem hátuljában, egy reves fekete táblára felírták a helyzetet. Én mindennap kiírtam, hol tartunk. A kiugró eredményt elérőknek műszak után táviratot küldtem, hogy a párt és a szakszervezet üdvözöl 150 százalékos eredményed elérése alkalmából.

Én tudtam, hogy amikor gombócleves-kanalazás közben a postás odaadta a táviratot, az én emberem abban a pillanatban hajlandó lett volna visszamenni az üzembe, hogy még egy műszakban megzavarja a gépét.

Jókat játszottunk. Igaz, fiatalok is voltunk. Meg azután akkoriban még a virtus is veszedelmesen cirógatta az önérzetünket. Engem meg éppen akkor, amikor a legtetetejében voltam a tekintélynek, agitáltak, hogy menjek az egyetemre. És amikor az egyetemen belejöttem a fikciókba, beütött a baj.

S most szállítok, vontatok, egy vagyok a géppel. Nyögök, mint a motorom, és száz kilométereit szalajtom magam alatt a gödrös országutak pántlikáin. Nehéz munka. Csak az tudja, aki órákon, kemény éjszakai órákon mozdulatlanul ül és szorítja a kormánykereket. Meg kellene szabadulnom tőle. Érzem, hogy még öt évig bírom, s aztán mind fáradtabb leszek. Fizikum kell ehhez. Én meg csontos vagyok, s talán vérszegény. Csuda tudja. Amikor nyolcóráztam, éjszakai műszakokban sem éreztem fáradtságot. De hát a kenyérért menni kell. Meg azután, ahogy erre mondják, miért nem születünk püspöknek.

Mentem. A háromezret minden hónapban úgy kellett hazavinnem, mint a napi kétkilós veknit. Szegetlenül. Anélkül munkába se indulhat el az ember.

Februárban háromnapos jeges útról értem haza. Eléhezve, elfázva estem be az ajtón. Az asszony sehol. Még először azzal hunytam le a szemem, hogy bizonyosan az anyjánál van megint. Lehet, hogy beteg. Lehet, hogy... Az életben sok minden előfordul. Reggel felébredek, az asszony sehol. Elláttam a gyerekeket, tehetetlenül topogtam, hiszen nekem dolgoznom kellene. Pesztráságból nem élek meg. Elszaladtam anyámhoz. Két hete nem látta Ilkát. Aztán az anyósékhoz. Ők sem. Végig csöngettem a kórházakat. Mind kétségbeesettebben ugráltam. Telefonáltam a rendőrségre. Senki, semmit! Hát megszökött, vagy mi történt? Vízbe ugrott? Nem úgy éltünk, hogy oka lett volna rá. Minden úgy volt, ahogy ő akarta. Hangos szó nem esett közöttünk.

A keserűség forgolódott bennem a méreggel meg a félelemmel. Nem voltak tiszta érzéseim. A vállalattól kikértem egy napot. Sötétedésig sétálgattam a gyerekekkel az utcákon. Kóvályogtam a városban, mert sehol nem volt maradásom. Mikorra hazaértünk, Ilka otthon volt. A lakás rendben, főzött. Zsigerpaprikást, hosszú lével. Azt nagyon szerettem. Ilka, ha akart, tudott dolgozni és kedvemre cselekedni. Égett kezében a munka. És kívánatos volt. A legromdább kacatjait is úgy viselte magán, hogy rögtön térdre tudtam volna esni előtte. Szoknyája riszált, és ő tüstménkedett, gondterhelt volt az arca.

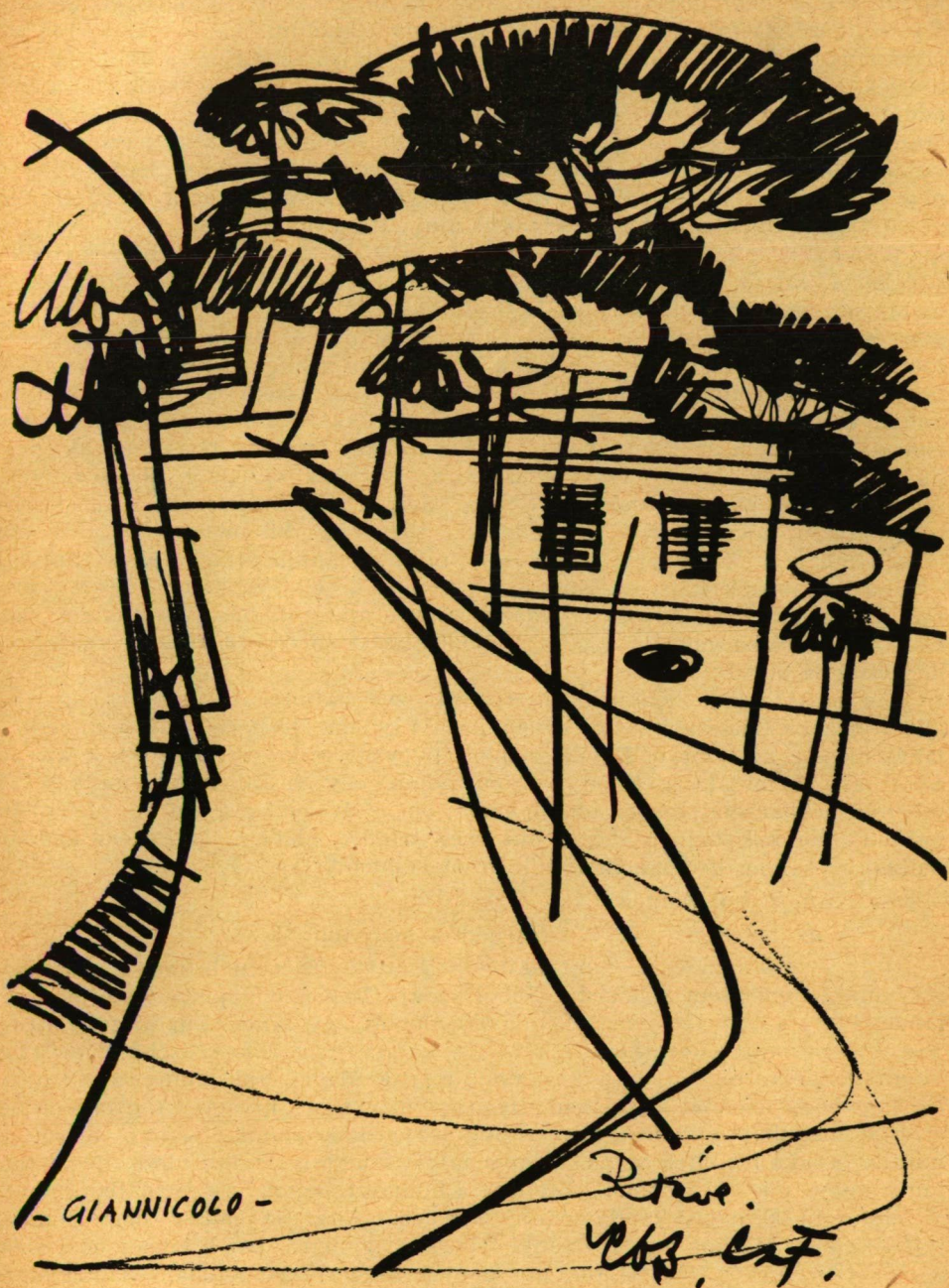
— Hol voltál?

Kerülte az egyenes választ.

— Majd elmondom. — És kavarta a fővő ételt, a tüzet igazította. És én a mozdulatainak is elhittem már, hogy akár mit mond, azok mind igazak lesznek, mert hamisan nem mozdult egyetlenegy sem. Mert ha azt látom, hogy azért piszkálja a tüzet, mert a választ kerüli, gyanús lesz. Azt láttam, hogy a tüzet éppen piszkálnia kell. Éppen most kell rátenni. És a karikát is most kell a lyukra húzni, mert leég a pörkölt. És ez nyomatékot adott majdani válaszában. Kezét a szoknyájához törülte, az ölembe ült.

— Szégyellem. Ne haragudj érte. Tíz éve nem láttam a barátnőmet. Veled is előfordult már, hogy a barátaidért kimaradoztál. Az este a Boszorkányban összetalálkoztunk. Sírt, panaszolt. Egész éjjel együtt voltunk. Kalákában szomorkodtam vele. Becsítettünk. Nála aludtam. Aztán már szégyelltem hazajönni. A cégtől megtudtam, hogy éjjel visszatértél. De hát a végtelenségig nem maradhatok el. Ugye nem haragszol?

Lehetett is rá haragudni? Úgy tudott hozzábújni, hogy minden haragomat eltakarta, akár színházi függönyök, mikor a legszomorúbb jelenetek után összecsapódnak. Aztán, ahogy teltek a hónapok, az idő kimosta belőlem utolsó maradékát is a pirinyó gyanúnak. Hajtottam. A városban egyre szaporodtak a gépkocsik, mind többet hívtak bejáratásukhoz. És én vállaltam. Szerettem a hasam, a szép ruhát sem vetettem meg, és az is tetszett, hogy az asszonyt sem nézik gúnyja után valami árokperti cédának. Meg hát a gyerekek. Éppen mondtam is a cimboráknak, hogy akaratom ellenére urat nevelek a kölykeimből. Lakkcipőben járnak, fehér zokniiban, villamos traktorral játszanak, vetítógépük van meg polcnyi meséskönyvük. Szóval szép nyugodtnak láttam az életemet. Csak az zavart, hogy elkezdtem valamit és nem fejeztem be. Tetszett volna, há végzek. És egy régi álom is valósággá serdült volna bennem. De hát TEFU-sofőr lettem. Félművelt okos, aki Cervantesről meg Rablet-ről és Comeniusról tud egyet-mást, de Thomas

CZINKE FERENC: RÓMAI VÁZLAT

Mann-ig már nem jutott el. Odáig nem futotta az ereje. Ez néha elkészerített. Én nem szerettem soha félmenetkész kocsival indulni. Laza fékkel, hiányos szerszámkészlettel, tartalékkerék nélkül. Az ember induljon a teljesség igényével. Úgy sem lesz soha semmi teljes. Az élet hatalmas krokodilfogaival addig tépi az embert, míg simára gyalulja hozzá nem való igényeit. Az én igényeim, és az én akaratom. Milyen kicsi határfoka van a sofőr akaratának. Mennyi mindent akarunk, milyen kevés valósul meg belőle. Persze nem nyugszik bele az ember. Hajt, hajt. Céljai, vágyai vannak. Szerettem volna tanári diplomát szerezni, igazán műveltté válni, és szépen öltözve, biztos tudással megtelítve osztálynyi ügyes gyerekhad elé állni. És beszélni nekik az életről. Én az életet tanítottam volna. Azt, hogy más van a könyvekben és más az életben. Azt, hogy a könyvek, ha írjuk meg úgy ismerte is a világot, és még úgy becsülettel ábrázolta, az életnek csak nagyon kicsi részét mondhatja el. A kulcslyukon bebújik a napsugár. Akkor is nap az. De milyen kicsi része. Szerettem volna szépen tanítani, hiszen bennem volt már olyan halom tapasztalat, amit gondolom, két könyvek között fonnyadozó tanár sem ismert. De nekem az jutott, hogy az országutakat mérjem, hogy hajtsak, hogy húzassak, térjek, indexeljek, vigyázzak az emberek épségére. Hogy naponta fogvicsorgatva káromkodjak, ha tétova pasik a rohanó kocsim alatt akarják megmondolni, hogy merre is menjenek, hogy száz kilométerre az otthontól idegen nők után füttyögjek, csak azért, mert egy pillanatra szépnek tűnt felvillanó bal térdük kalácsa. Piszkos is, szép is az élet egyszerre. Nekem gyanús, ha valaki csak az egyik oldalát akarja mutatni, hogy csak szép, vagy csak ronda. Néha valóban a csúnya oldalát látja az ember, máskor meg minden virágba borul.

Az első tavaszi hónapban ingre vetkőzve hajtottunk, amikor nagy baj állt a házhoz. Hosszabb útról értem haza úgy este felé, és rontottam neki a lakásnak. Az ajtó zárva. Egyik szeme a négyből betörve. Forgatom a kulcsot a zárban. A matatásra kijön a szomszédom, egy vasúti rakodómunkás, azt mondja, ne haragudjál már ides komám, de az üveget az ajtón én vertem be, mert a gyerekek tegnap reggel óta éhen bögték odabent. Már nem győztük hallgatni. A feleségedet nem láttuk, mióta elmentél.

— És most hol vannak?

— A gyerekek nálunk. A feleségedről nem tudunk.

Úgy éreztem magam, mint akibe belelőttek. És nem hittem a szomszéd szavainak. Bementem a lakásba. Sehol senki. Csak ahogy jobban széjjelnézek, látom, hogy a törött üvegen át valaki bedobott egy rendőrségi idézőt. „Érkezése után azonnal jelentkezzen a M. R. kapitányság 209-es szobájában.” Leültem gondolkozni. Vajon a karambol miatt? Mégis csak bűnrészes lennék? De hogyhogy azonnal? Este van. Ilyenkor már nincs hivatal. A gyerekek jól érezték magukat a szomszédban. Fülíg lekvárosak voltak, és úgy játszottak, mintha örökké ott éltek volna. Lelkem talpát szúrta a rendőri idézés. Nem tudtam, hogy mi fáj jobban. Esetleges bűnrészségem a gázolásban, vagy a feleségem kétnapos csatangelése. Néha azt hiszi az ember, hogy fenéki tejfel az élet. Máskor meg mázsányi teherként zuhan a baj a lába fejére, mint a nyeletlen furkó. Nem is tudtam, melyik kezem fejét marjam hamarjában. Mert ha ideges voltam, rágni kezdtem a mancsom. Telefonáltam a rendőrségre. Azt mondták, hogy már régen várnak és menjek be azonnal. Szabályosan reszkettem az idegességtől. Míg megmondtam, hogy ki vagyok, majd elharaptam a nyelvem. Dadogtam. Megnézték a személyi igazolványom, kérdez-

ték, hogy ideges vagyok-e? Mondtam, hogy voltam én már ennél sokkal jobb hangulatban is. Megértően bólogtattak és összenéztek.

— Családi vonatkozásban fontos dolgot kell közölnünk önnel. Szedje össze magát, az istenit neki, hát micsoda férfi maga? Olyan tarjagos, mint akit akasztani visznek.

Kinyitottak egy ajtót.

— Az ön felesége ez az asszony?

— Iiigen...

Az ajtó becsukódott. Az asszony rám nézett, egykori szerelmes szemében az ijedelem lakott. És azt sem tudta kimondani: Imre. Csak az Im-ig jutott el, az ajtó becsukódott.

— Az én feleségem.

— Kérem, a rendőrség semmilyen körülmények között nem szokott házasságbontó adatokat közölni a házastársak kicsapongásairól. Amíg a házastársak törvényekbe ütköző dolgokban nem vétkesek, a rendőrség be nem avatkozik. De az ön feleségét, név szerint X. Ilonát, aki született Gy.-en 1931-ben. másfél év óta mint titkos kéjelgőt számon tartjuk. Többször figyelmeztettük. A jelek szerint eredménytelenül. Folyó hónap 27-én 23.30 perckor a Tisza bal parton gyakorlatozó X. számú műszaki ezred szakaszátrában, ahol az ellenőrző tiszt akadt rá Früstök József utász tizedes ágyában, előzetes letartóztatásba vettük. A letartóztatást abból a feltételezésből foganatosítottuk, mert azt gondoljuk, hogy bizonyos katonai jellegű adatok kifürkészésének szándéka is fennforoghat.

Szégyellem. Gépkocsin vittek haza a rendőrök, miután ügyeletes orvosuk szíverősítőt szúrt a bőröm alá. Mit érez ilyenkor az ember, csak az érthetné meg, aki égő repülőgépen zuhan, és egy perc alatt gondolja végig egész életét, akire rászakad a bánya, aki vízbe fúl. Egész éjjel nem aludtam. Amikor a Duna áradásakor mint tartalékos Baranyában szolgáltam, ott láttam tört szemű asszonyokat, megöszült férfiakat úgy rakosgatni a vízből mentett katonákat, ahogy én illesztettem össze egy pillanat alatt szétört életem darabjait.

A gyerekek ott aludtak mellettem. Nem keresték az anyjukat. Tudtom nélkül sokszor aludhattak úgy el, hogy nem volt mellettük senki. Mit tehetnek? Dolgoznom kell. Hová vigyem őket? A lelenche? Az én gyerekeimet? Anyámhoz? Elég a maga baja. Rajta sem tudok úgy segíteni, ahogy megérdemelné. Anyóshoz? Nem! Valaki pedig kell a gyerekek mellé. Majd újságon keresztül lelek valakit. Örültem, hogy rátapintottam erre a gondolatra. Amikor bajban van az ember, úgy tapogatja végig a lehetőségeket, mint éjszakai országváton, sötétben a motor hibáját. Az emlékezet után.

Reggel úgy ébredtem, mint akit összeverték, és nem volt egy egész gondolatom se. Azt sem tudtam, merre teszem először a lábam. Kakaót csináltam a gyerekeknek, magam csömöszölő fával sem tudtam letolni falatot a torkomon. Itt vagyok, megkopasztva teljesen. Míg tejért jártam, láttam, hogy az emberek úgy mennek az utcán, mint tegnap, mikor még nem tudtam, milyen elviselhetetlen is szokott lenni az élet. Az autók is mentek. A villamosok. És a Hungáriában csattogtak a bárdok, a délceg szakács danászott, akár tíz évvel ezelőtt. És volt tej a boltban, pedig azt hittem, az én bajom akkora, hogy elapasztanak a tehének, a nap elfelejt felkelni, a forgalom leáll, az órák visszafelé járnak, a folyók kiáradnak. Nincs hangja annak, ha egy családi élet semmivé válik. Talán minden percben semmivé válik egy család. Bizo-

nyára ennek is megcsinálták már a statisztikáját, éppúgy, ahogy annak megvan, miszerint tbc-ben x számú ember hal meg, x idő alatt. Csak én nem tudom. De ha tudnám, se vigasztalna. Nincs anyja a gyermekeimnek. És én nem teketóriázhatok. Nekem dolgoznom kell.

Szóltam a vállalatnak, adjanak ki egy napot. A menetirányítók morogtak, de kiadták a napot. Most intézzem el egy nap alatt, hogy asszony legyen a háznál. Hát az asszony nem konfekció áru. Bemegyek, magamra próbálom, csomagolják be. Míg összeraktam az ágyakat, sebtében leltárt tartottam egykori nőismerőseim között. Juci férjhez ment. Panni is. Sári elvált, azt sem tudom, hol lakik. Ő esetleg számításba jöhetne. Mari. Mari jó lélek volt. Sé-táltunk, moiztunk együtt, mert partitársam volt a nyirosoknál. Házasságról, miegyébről nem beszéltünk, de tudtam, hogy az első szóra eljött volna velem. Megörültem a gondolatnak. Mari. Hat-hét éve nem tudok róla. De ő segít. Az ő segítségét el is fogadom. Leszaladtam a telefonhoz. A munkaügyes már nem tudott ilyen nevű emberről. Három éve csinálja ezt a szakmát. Végül egy régebbi dolgozó közölte, hogy Mari négy évvel ezelőtt kilépett. Azóta nem tudnak róla. Nem hagytam annyiban. Kiíratam a kocsimat, és elindultam Röszkének. Mari beszélt róla, emlékeztem, hogy valami Röszke környéki tanyáról került a gyárba. Dél körül elvergődtem arra. Olajfákkal körülvett, homokban kucorgó tanya volt az övék. Frissen meszelt fehér falakkal, filléres szegénységéről árulkodó súrolt ácsajtóval, szimpla ablakkal, paticsfalú gabonahom-bárral, görbe kútágással. Marit már a székel utról megláttam. A szőlőben babrált, férfinek is nehéz szögletes kapával, szoknyája az övébe volt húzva, fakó babos kendője napellenzésül az arcában. Tanyasiisan figyelte a vagdalózó kocsit, de látszatra arra se nézett, bár ritkán jár erre teherautó. Nem illik kíváncsiskodni az idevaló fehércselédnek.

Ahogy kezeltem vele, elővett a gyöngesség, s iménti nagy akarásomat nem tudtam úgy elmondani, ahogy szándékoztam. Végeredményben nem fejős-tehén egy asszony, hogy csak kiugrunk a tanyára, a farát megtapogatva, tő-gyét meghúzóztatva megalkuszunk, aztán elvezetjük.

Mari sovány volt a kapától, arca nagycsontján feszült a bőr, s homokszínű haját régen nem látta már a városi fodrász. Zavartan gyötörte a kapanyelet. Hol rátámaszkodott, hol kihúzva a homokból újra belecsapta, és állt egyik lábáról a másikra. Nem kérdezte, miért jöttem. Leültem az út dombjára, rá-gyújtottam, kezem remegett a kiállott csapásoktól. Ő is leült. Színehagyott pargetszoknyáját ráhúzta a lábára, okosan nézett tiszta kék szemével.

— Bajba vagyok, Mari.

— Ki bántott?

— Az élet.

— Az megszokta abajgatni az embert.

— Meg. Azért jöttem, hogy ha akarod, pénzért, de ha másképp akarod, legyen úgy, állj oda a gyerekeim mellé, mert elárvultak.

— Csak nem halt...

— Annál rosszabb. Kurva lett.

— Nem érdemelted meg.

Aztán sokáig nem szóltunk.

— Mit gondolsz? Sajnálod a szüleidet, ugye? Öregek már. Te vagy a mindenható a háznál.

Erre sem szólt. Elkallódott szőlővenyigére vett fel egy rozsdás hangyát, és azt nézegette.

— Én tudom, hogy nem könnyű csak úgy egy füttyre itt hagyni mindent, de hát nagy bajban vagyok. Értsd meg. Azt is tudom, hogy nem vagy köteles törődni az én bajjammal, de én rád gondoltam.

— Hiszen azt szépen tetted, de hát, hogy mondjam, az üzemet is azért hagytam ott; mert nekem meg... gyerekeim lett.

— ... Annál jobb. Egyforma szerencsétlenek vagyunk. Még inkább összepászolunk. Bandába csapjuk a kölyköket, aztán lesznek hárman.

— Az enyém meghalt, szegény.

Azért ezt nem vártam volna Maritól. Mindig nagyon messzi levőnek ismertem az ilyen veszedelemtől. De hát az ember saját magát sem ismerheti eléggé.

— Ha emiatt nem vetsz meg, veled megyek.

— Á, dehogy — és bizonytalan voltam kicsit, mint amikor a boltos a nagy lelkesedéssel kiválasztott, megszeretett áru fölött közli, hogy kicsihibás. Persze sok válogatnivalóm nincsen. Mari még így is nekemvaló. Nélküle nem tudok dolgozni. Ha ném dolgozok, hogy élünk meg?

— Semmi baj. Gyere. Mikor jöhetsz?

— Mehetek mindjárt is.

Nem is hittem, hogy ilyen könnyen. Végeredményben én sem vagyok főnyeremény.

— A szüleid mit szólnak majd?

— Örülnek.

Hitetlenül nézhettem, mert szükségét érezte, hogy megmagyarázza.

— Tudod, az errevalósiak könnyebben elviselik, ha leég a házuk, ha utánként veri el a jég a szőlejük, ha minden jószáguk elhullik, mint hogy ember nélkül borjadzon meg a lányuk. Alig szólnak hozzám. Utálnak.

— Gyere. Nem bánok veled rosszul. S azután majd elválik valamerre.

Kicsit megkönnyebbültem. Tudtam, hogy a váratlanul nyakamba csimpaszkodó gond fojtó szorítását csak munkával lazíthatom fel. Ha mehetek, ha úton vagyok, ha tudom, hogy a fiaim biztonságban vannak. Levegőhöz jutot-

Mari behozta a kapát, takarosán beállította az eresz alá, kicsit igazított is rajta, mint aki utoljára markolta meg a nyelét, fejéről lehúzta a kendőt, és maga előtt betessékelt a konyhába. A szüle a vályogtűzhelynél pörölt, szagáról ítélve szalonnabőrrel főzhetett valamit, jöttömre felém fordult, megnézett, talán a köszönésemet is fogadta. De arca rezdületlen maradt. Az apa az ágyon ült, csinkanti kukoricát morzsolta, s kalapját köszönésképpen még inkább a szemére tolt. Bemutatkoztam, míg ők kezüket a kezembe adták, motoztak valamit, s nem mondták, hogy üljek le, nem kérdezték, hogy mit akarok. Mari belibbent a szobába, sublótífiókokat húzgált, csikorgó szekrényajtókat nyitogatott, s a függönyös ajtóra vetődő árnyékból láttam, hogy sietős a dolog. Máskor zavart volna ez a kábaság, s kicsit ellenségesnek érzett fogadtatás. De miért is örültek volna nekem az öregek? Úgy lehet, azt gondolják, én voltam, aki Mari szegyenbe hoztam. S talán most megszólalt bennem valami, s eljöttem érte. Ki tudja, hogy mit gondoltak. Rám se néztek. Mintha nem is lennék a világon.

A búcsú könnyen ment. Mari szépen összeszedte magát. Kis butyor meg egy fekete bőrönd volt a poggyász.

— Elmegyek Imrével — mondta, de olyan színtelen hangon, mintha csak arról beszélt volna, hogy megnézi, tojtak-e mára a tyúkók. Az öregek is úgy fogadták. Taplószáraz csókot váltottak, és indultunk. A szülők a kapuig utá-

nunk lépdelték. Az öreg a hóna alatt szorította a szakajtókosarat. Még el sem indítottam a motort, hallottam, hogy hívta a tyúkokat.

-- Piii—pii—pii—pipi.

Forgalmasabb útvonalokról, amikor nyugodtabb szakaszra ér az ember, akkor érez hasonló lazítási lehetőséget. Kicsit eligazodik a forró ülésen, figyelmét a közepes igénybevételre állítja. Ez hát idáig elrendeződött. Amikor nagy bajokat kanyarint az ember nyaka köré az élet, rendszerint valahol szabaddulási lehetőséget is teremt. Csak azt nem mindig találja meg az ember.

-- Míg a város felé túrta orrát a kocsim, azt gondoltam, sok égő bajaim egyikére megtaláltam az írt. Legalább pásztora van a fiúkaimnak. Aztán a többiekből is majd csak kilábalunk. Örültem, hogy Mari velem jött. A visszapillantó tükörből láttam az arcát. Se öröm, se bánat rajta. Mint annak idején a szőnyegnyíró gép mellett. Inkább valami figyelemféle lappangott szeme sarkában és orra két oldalán. Kicsit elérékenyültem Mari jóindulatán. Milyen jó, hogy vannak rendes emberek. Nem szép lány. Semmije sem szép. Szeme kék, nagy, szíromnyi recékkel a kék irisz mezejében. És alakja is, bár lányos, de nem a szép lányok alakja. Mari szépsége nem a lábszárbán, nem a derekában lakozik. Mari belülről szép. Tudtam, hogy mindent megteszek Marinak, amiért ilyen jó velem.

Délután visszavittem a kocsit, és kiarattam a másnapi fuvart. Kicsit beszélgettem a cimborákkal, mint régen, s egyre Mari körül ógyelgett a gondolatom. Vajon mit csinálhat most otthon? Biztosan nem ül ölbe ejtett kézzel, rólam álmódozva. Nem is igényeltem. Kicsit előregedettnek, hirtelen megtörtének éreztem magam. Mari mosott. Nagy halom szennyest gyűjtött össze, fölgűrve ruhája ujját, gyöszkölt a szennyes vízben. A gyerekek moziztak a szobában, mint a nagyon is egykorinak tűnő békeidőkben, és csak fél figyelmeiket fordítva a kérdésre, érdeklődtek.

-- Mari néni lesz az anyukánk? És a régi anyukánk?

Leültem játszani velük. Olvastam a Höfeherke szövegét, a Piroska meg a farkasét. Vacsora után, mikor lefekvésre került a sor, Mari másfelé nézve kérdezte meg, hogy ő hová feküdjön. Hát csak a feleségem helyére feküdhett. Más hely nem volt. Fél lábon állt, aztán a gyerekek ágya körül motyorászott és láttam arcán, hogy rettentő zavarban van.

— Eloltom a lámpát, ha úgy akarod.

— Én megaludnék a konyhában is.

— Ugyán ne zavartasd magad. Nem vagy te cseléd. — Hiszen..., de magam sem tudtam, mit is jelent ez a hiszen. Hiszen engem nem érdekel. Hiszen én akkor nem voltam abban a hangulatban úgysem. Egyiket sem mondtam. Eloltottam a lámpát. Egyszerre bebújt az ágyba, és én is lehúzódtam a magam fészkebe. Nem tudtam aludni. Néha évek telnek, semmisen történik az emberrel. Máskor meg egy nap alatt halomra kuszál az élet mindent. Előző éjjel sem aludtam, de most sem tudta bekoppantani szememet az álom. Jó két órát lestem, míg elalszik Mari. Ő is csak forgolódott, idegen volt neki a hely, meg gondolom, ő is rendezgette magában az eseményeket, az ő élete is nagyot ficamodott ezen a napon. Egyszer csak észreveszem, hogy megcsöndesül. Elaludt. Rágyújtottam. Égett a szám a nikotin után. Hogy is volt hát? Másfél éve tiltott kéjelgéssel... Miért volt rá szüksége? Nem szeretett? Nem voltam elég? Szerettem a feleségemet. Szívtam a cigarettát és sírtam. Nyeltem, piszenést sem akartam ejteni. Csak a száraz szám szélét nyaltam időnként. A rendőrség föltevését, hogy katonai dolgok, miegyéb,

hülyeségnek tartottam. Mért kellett megtudnom? Ha nem tudom meg; most itt volna mellettem. Nem! Jobb így. Nem maradnék vele egy percig sem, hát ennyire gané lennék, hogy... Rajtam ne röhögjenek se a katonák, se... Ha nem fogják le, de megtudom, akkor sem maradok vele. Fogom a két gyereket, a sofőrbundámat, s ha másutt nem, a garázsban meglettünk volna. Piszok ringyója! És én nem tehetek róla? Mindig úton voltam. Fáradtan dőltem el esténként, egyre fogyott az erőm. Azt hittem, velem öregszik, velem csillapul. Bár hát, hogy égtek az én tüzeim. Három-négy napos fuvarok után, ha két órát aludtam, a látására is felágaskodott bennem a... Hiszen jó asszony is volt. Soha nem szedtem lajstromba jó tulajdonságait, mert a szerelmét, művészetét mindennél előbbre tartottam. Ha lefeküdtünk és elkezdtünk játszani, be volt fizetve a taksa. Elfelejtettem a koszos ingeket, az időnkénti kimaradozásokat, nem ő volt az első életemben, lehetett összehasonlítási alapom. Ha fél kézzel, ha a kisujjával játszott, akkor is többet tudott, mint némelyik, aki minden jó szándékát beleadta a találkozásba. Ki tudja, mért van ez? Még hallgató koromban valami állatlélektani füzet akadt a kezembe. Arról írt abban a szerző, hogy egy nyári pocsolyában békapárázás idején öt sárga hasú unka — a latin nevére is jól emlékszem — Bombinatorigneus, volt egy csomóba kapaszkodva. Azaz, hogy négy hím ölelt egy nőtényt egyszerre. A tócsa különben hemzsegett a békáktól. A szerző arra a következtetésre jutott, hogy az állatvilágban is léteznek előnyösebb szexuális tulajdonsággal felruházott nőtények, amelyek a hímeket fokozottabban vonzzák, mint a többi hasonló nemű. De disznó lennék, ha csak ezt szerettem volna benne. És ő is disznó volt. Mért tette? Hát még csak szerelemről sem lehet szó. Nem is ismerhette azt a katonát, és oda sülyed, hogy bemegy a szakaszátorba.

A düh, a szégyen, a keserű tehetetlenség levében forogtam, és szivárgott szememből a könny. Mikor sírtam utoljára? Már nem tudom. Rázott a zokogás. Keményítettem magam. Sejtettem, ha ebből kigyógyulok, engem többet semmi meg nem ríkat az életben.

Mari nem aludt. Felém fordult.

— Mi van veled?

— Semmi. — Haragudtam rá, és szégyelltem magam. Most meglátta gyöngeségemet, hogy siratom azt a ringyót. Kilépett az ágyból, felgyújtotta a lámpát.

— Beteg vagy? — kérdezte csöndesen, akár anyám, ha részegeskedések után ölébe vette fejem.

— Ne kelj föl. Aludjál.

Tétován állt a szoba közepén, elfeledte, hogy milyen öltözékben van, és láttam arcán, hogy mindent megtenne, csak vigaszt találjon. De nem tudott mihez kezdeni. Küzdött magával, tudatlan jóindulatával. Sajnáltam. Több jószág szorult Mariba, mint ész. Ha azt mondtam volna neki, hogy megvizsgálja, ha meztelenül táncol az asztal tetején, megtette volna. Nem paráznaságból, nem vérének észt űző fellobbanásától. Sajnáltam. Vászondendely volt rajta, öreg, cérnával slingelt, fél lábszárig érő. Kemény vizektől töredező haját elfeküdte, borzas volt, görnyedt kicsit, és adakozásra, szánalomra méltóan szerencsétlen. Akár csak én. Hozzá mentem és a nyakába borultam. Mágam mellé húztam az ágyban, ébren, és mozdulatlanul feküdtünk reggelig.

Heteken át rövid utakon jártam. Nyolc órát gurultam. Esténként ott-hon ültem. Néha moziba mentünk. elmeséltük egymásnak leszaladt hat-hét esztendőnket. De beteg voltam, ha arra gondoltam, hogy asszonyul húzzam

magam mellé a karnyújtásnyira mellettem alvó Marit. Pedig nem néztem le, nem vetettem meg.

Ősszel újra kezdtük a gyümölcshurcolászt. Több napra tarisznyáztam föl magam. És untam rettentően a munkát, és nem tudtam helyére verni gondolataimat. Voltak heteim, hogy egy szót is nehéz volt kipréselnem a számon. Mit ér ez a ronda élet? Megyek, megyek, gürcölök, hogy legyen mit ennem, hogy a kölykök ne éhezzenek. És mi az öröm? Semmi. Azelőtt sem igen volt. Talán a hit valami négy-öt évig. Mari nem asszonyom volt. Vigasztalnokom. Egy mozdulattal sem tiltakozna, ha bármit akarnék. De talán éppen ezért. Nem tudna vigasztalni. Érdemes ezért élni? Szerettem a kölykeimet. Az enyémekek voltak. Hányszor eszembe jutnak naponta. Bárhol lássak meg kislányt, csak az enyimekre gondolok. Állat az ember. A kutya, a tehén is örökké nyalja a fiát. Untam az életem, az utakat. Nem füttyögtem már a szép térdű lányokra, s ha felkéredzkedtek a kocsimra, nem tettem föl nekik kétértelmű kérdéseket. Nem akartam semmit. Borotválkozásakor, ha a tükörbe néztem, naponta láttam feketedni az orrom tövétől a földnek szaladó két barázdát. Megsoványodtam, mint az agár. Az ételt is nyögve tömködtem magamba. Fájlaltam a gyomrom. Orvosnál is jártam. A bal oldalam meg-megzsibbadt. Éjszaka többször felébredtem, hogy a bal lábam elhal, vagy rángatózik az idegességtől, akár a kiszakított pókláb. Az orvos hümmögött a panaszra, csillapítókat rendelt, és ajánlotta, hogy írassam ki magam. De akkor mit csináljak? Ha nem dolgozhatok, megbolondulok. Malmozzak az ujjaimmal? Üljek Mari mellett? Üljek a kórzon, mint a nyugdíjasok? Nem íratam ki magam.

Egy napon az egyetemre rendelték fuvarozni. Öreg szekrényeket pakoltak rám, egykori alma materem előtt. A rakodásra sokat várakoztam, mert valahonnan főntről hurcolászták le a kacatokat. Ültem a pilótafülkében, néztem a világot. A kapun váratlanul lépett ki valamikori legkedvesebb professzorom, és zavartan tipegett, visszafordult, aztán újra elindult. Beszélgetett magában, mozgott a szája. Hirtelen rám pillant, megemeli a kalapját.

— A neved nem tudom már, de te valamikor a tanítványom voltál. Emlékszem, valami történt veled.

— Úgy van, professzor úr.

— Nos, hogy megy sorod?

— Mendegél, professzor úr kérem.

— Személykocsihoz értesz-e?

— Valamit sejtek hozzá.

— Gyere el hozzám kormányférfinak. Most kaptam kocsit.

Elmentem.

Sokat jártunk Pestre. Hetenként kétszer felmentük egy-egy napra. Estére mindig a fészkünkre szálltunk. A fejemben kavargó zűrzavart volt időm a helyére taszigálni. Órákon ácsorogtam, az öregre várva. Szinte sokalltam is már a jót. Ültem, ültem és birkóztam bajaimmal. Minél távolabb estem időben a tragédiától, annál inkább kívántam az asszonyt. Tudtam, hogy kiengedték. Nem kerestem föl. Bírósági tárgyalás sem volt. De mit segít ez az én állapotomon? Törvényileg nem váltunk el. Nem érdekel. Halványan, az eszem messzi partjaira néha kivetődött olyan gondolat is, hogyha vissza jönne... nem! Nem lenne értelme. Hogy bármerre járjak, mindig az sajogjon bennem, merre csatangozhat. Hogy nekem féltennem kelljen, nem az én szakmám. Van az embernek ügyis elég baja. Még az asszonyt is örökké lesse. Ő sem keresett soha. Ismert. Tudta, hogy szóba nem állnék vele.

Jobban is lehetett volna, de pillanatnyilag így volt. A nyugalom meggyógyítja az embert. Néhány hónap múlva oda javultam, hogy olvasni is tudtam. Volt időm, míg vártam az öreget. Régóta nem olvasok, már csak márkás könyveket. Rövid az ember élete. Ha szeméttel tömi tele magát, hová teszi az igazi értékeket? Az egyetemen megtanítottak rá, hogy csak a világklasszist érdemes kézbe venni.

A főnököm észrevétlenül, tolazkodás nélkül tudott puhatozózni a világ dolgai felől. Már jól benne voltunk a nyárban, azt mondja az öreg, Imre fiam, mért nem fejezed be az egyetemi tanulmányaidat?

— Lehet is azt? Öt-hat évet kiejtettem. Előlről meg nincs kedvem kezdeni.

— Majd én elintézem.

(Az elbeszélés befejező részét februári számunkban közöljük.)

Veress Miklós: DOMBOK

*Dombok körös-körül. És valahány van
annyi a zöld beszédes árnyalata.
Fölöttük felhő, csak mint a magányban
gomolygó derű hímese szárnyalata.*

*A fák közé háztetők települnek.
Hull, hull rájuk a diószín derengés.
Távoli csendjük békesség a fülnek,
madárjuk a szemnek: hűs melegség.*

*Lassanként este lesz. Szobánknak ablakából
parányi csillaggá szűkül a távol:
a dombokon kigyúl egy lámpaszikra.*

*Az emberek az alkonyt is lekésték.
Mennek. Mennek haza. A sötétség
hűsen szitál rájuk s a házaikra.*